

Asia: VN/32478/2021

Kaivosveron toteuttamista arvioivan työryhmän arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaivosteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua kaivosveron toteuttamista arvioivan työryhmän arviomuistiosta ja esittää lausuntonsa alla.

Toistamme 31.5.2022 arviomuistion liitteessä 2 olevan antamamme lausuman ja lisäksi tuomme esille seuraavaa:

1. Korostamme, ettei pelkästään helppouden ja virkatyön säästämiseksi tule valita näennäisesti nopeaa ratkaisua. Rojaltipohtainen vero on lyhytnäköinen ratkaisu, koska se vähentää verotulojen kokonaiskertymää.
2. Katsomme, että mahdollisen kaivosveron tulisi perustua nettotuloon. Tällöin vero ei lisäisi vaikeuksissa olevien yritysten ongelmia eikä synnyttäisi tarpeettomia konkurssseja eikä työttömyyttä, vaan yhtiöt maksaisivat veroa liiketoimintahyödyn mukaisesti.

Kaivosteollisuus ry:n näkemyksen mukaan näin määräytyvä kaivosvero kohdistuisi luonnon resurssin sisältämään arvoon
3. Nettotuloon perustuva malli olisi kohtuullinen myös teollisuusmineraalien kannalta ja tällöin esimerkiksi maatalouden kustannukset eivät todennäköisesti nousisi.

UUSI RASITE TEOLLISUUDELLE

4. Mikäli hallitus päättää kaivosveron valmistelusta, olisi kyseessä kokonaan uusi vero. Tämän vuoksi vero olisi valmisteltava huolella ja veron vaikutukset Suomen maineeseen investointikohteena tulisi selvittää.

5. Kaivosveron tulee olla neutraali, se ei saa vääristää investointipäätöksiä ja verokeskustelussa on otettava huomioon kaikki toimialaan kohdistuvat muutospainet (kaivoslain muutos, vakuuksien kasvu, uusi ympäristövahinkorahasto, kiinteistöveron korotukset).

OMAVARAISUUTTA JA ARVOKETJUJA EI SAA VAARANTAA

6. Suomen ja Euroopan strateginen omavaraisuus ei salli lisäkustannusta alkutuotantoon aikana, jolloin Venäjän ja Kiinan tuontiin nojaavista raaka-ainevirroista on muodostunut strateginen riski. Kaivosvero heikentää kotimaisen tuotannon edellytyksiä entisestään.

7. Maataloustuottajien kustannustaso on noussut mm. energian ja lannoitteiden hintojen nousun takia ja kaivosvero lisäisi nousupainetta entisestään. Tämä heikentää maataloutta myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

8. Suomen riippuvuus tuonnista ei saisi kasvaa. Sulatot ja jalostamot tuottavat Suomessa metalleja paljon enemmän kuin mitä niiden raaka-aineita Suomessa louhitaan. Suomi on erittäin riippuvainen raaka-aineiden tuonnista ulkomailta.

9. Kaivosvero saattaa lisätä kaivostuotteiden maahantuontia. Olisi erittäin tärkeää analysoida, miten esimerkiksi kohonneet kuljetuskustannukset vaikuttavat Suomessa toimivan jalostusteollisuuden kilpailukykyyn. Raaka-aine on hyvä tuottaa lähellä jatkojalostusta.

OIKEUDENMUKAISUUS JA METALLIEN HINNAT

10. Kaivostoimintaan liittyy voimakas metallien ja mineraalien maailmanmarkkinahintojen suhdannevaikutus. Kaivostoiminnan taloudellinen kannattavuus on olennaisesti riippuvainen vallitsevasta metallien hinnasta. Kaivosverotuksen osalta on hyväksyttävä lähtökohdaksi, että suhdannevaihtelut vaikuttavat veron tuottoon.

11. Metallin markkinahintaan perustuva vero ei kuvaa malmin arvoa kaivosyhtiölle. Eri esiintymät edellyttävät erilaisia tuotantopanoksia ja investointeja. Sen lisäksi kaivoksen tuotteen arvoon

vaikuttaa suuresti laadulliset tekijät, kuten hyötyaineen pitoisuus ja mahdolliset epäpuhtaudet (payable factor).

12. Raaka-ainemarkkinoilla käytetään yleisesti erilaisia hinnansuojausmekanismeja, joten markkinoilta saatu hinta voi poiketa merkittävästi referenssihinnasta.

13. Raaka-ainemarkkina, kuten yleisesti referenssihintana käytetty Lontoon Metallipörssi (LME), on alttiina hintaspekuloinnille. Kevään 2022 aikana esimerkiksi nikkelin LME-hinta kipusi yli 100 000 USD/t ja kaupankäynti keskeytettiin LME:ssä. Fyysistä kauppaa ei mainitulla hinnalla luonnollisesti tehty. Samoin muun muassa akkutuotannossa käytetyn nikkelisulfaatin hinta on erkaantunut selvästi LME-hinnasta. Raaka-ainepörssien merkitys onkin kyseenalaistettu ja vähentynyt referenssihintana fyysisen metallikaupan perustana.

KILPAILUTILANNE SEKÄ VAIKUTUKSET SUOMEN TEOLLISUUTEEN

14. Metallien ja mineraalien hinnat määräytyvät globaalisti. Kaivosveron käyttöönotto lisää suomalaisten kaivosyhtiöiden toimintakustannuksia ja siten pienentää rikastehintojen ja tuotannon marginaaleja. Kotimaiseen tuotantoon kohdistuvat kustannukset asettavat Suomessa tuotetun rikasteen eri asemaan suhteessa ulkomailta tuotuun rikasteeseen. Tuontirikasteita ei ole tarkoitus verottaa eikä niin pidä ollakaan.

15. Rojaltityyppisesti toteutettuna vero kohdistuisi liiketoimintaan ennen kuin tuottoa on syntynyt. Tuotantokustannuksen luonteisena rasitteena se nostaisi tuotantokustannuksia ja kannattavan louhinnan edellyttämää malmin metallipitoisuutta (eli malmin cut-off -arvoa). Osaa malmiesiintymistä ei kannattaisi tällöin louhia, jolloin kaivoksen kannattavuus loppuu aikaisemmin ja elinkaari lyhenee. Tämä pienentää kaivosverotuottoja. Kaivoksen lopettamisella on myös useita välillisiä vaikutuksia kaivospaikkakunnan työpaikkojen vähentymisen sekä ansio- ja yhteisötulooverokertymän pienenemisen kautta.

16. Edelliseen kohtaan 15 viitaten kiinnitämme huomiota kaivoslain (18 § 1 mom 3) periaatteeseen, ettei kaivostoiminnassa saa tapahtua kaivosmineraalien ilmeistä tuhlausta.

17. Rojaltityyppiseen veron heikkouksia kuvaamme kahdella liitteellä, joissa arvioidaan veron vaikutusta eri kaivoksiin.

KOHTI TAANTUMAA?

18. Muun teollisuuden tavoin kaivostuotanto kärsii tuotantokustannusten poikkeuksellisesta noususta. Tämä on syytä huomioida erityisesti mahdollisten rojaltimekkojen kohdalla, kun huomioidaan uuden kaivosveron taloudellisia vaikutuksia teollisuuden toimintaedellytyksiin.

19. Venäjän sodan syventämässä talouskriisissä Suomen ei tule kiihdyttää kotimaista inflaatiota uusilla veroilla.

MUUTA

20. Kaivosveron kuntaosuudella ei saa vaikuttaa valtionosuusjärjestelmässä kunnille määriteltävään valtionosuuteen.

21. Kaivosveroa ei tule määrätä louhintamäärien mukaan. Louhittuihin tonneihin perustuva veroajattelu on taloudellisesti erittäin raskas ja tarkoittaa avolouhosten toiminnalle hyvin raskasta lisärasitetta. Tämä voi merkitä eräissä tapauksissa jatkojalostuksen vaikeutumista Suomessa eli vaikutukset yltävät laajemmalle kuin kaivosteollisuuteen. On hyvä muistaa, että esimerkiksi lannoitearvoketjun (fosfaatti ja kalkki) kaivoksen ovat avolouhoksia.

22. Vihreä siirtymä ja energiamurros ei tule etenemään ilman kaivostuotantoa.

23. Kaivosteollisuuden yritykset työllistävät tuhansia suomalaisia ammattilaisia. Olemme vahvan kaivososaamisen maa. Tuotantopaikkakuntiansa elinvoimaisuuden ylläpitämisessä ja kasvattamisessa kaivosteollisuusyrityksillä on keskeinen rooli. Sen lisäksi, että yritykset ovat paikallisesti merkittäviä työllistäjiä, niiden työllisyys- ja talousvaikutukset ulottuvat laajasti myös muualle Suomeen ja eri toimialoille.

24. Verorasitusta arvioitaessa tulee pitää mielessä Suomen poikkeuksellinen ratkaisu, jossa kaivoslaki edellyttää toiminnanharjoittajalta maksuja maanomistajalle niin malminetsinnän kuin myös kaivostoiminnan aikana. Vastaava ratkaisu on muualla harvinainen.

LIITE 1: Rojaltimekkojen vaikutukset avolouhintaan

Toiminnan kassavirta (avolouhos, metallimalmikaivos) painottuu vahvasti kaivoksen eliniän jälkipuolelle alkuvaiheen investoinneista sekä sivukiven louhinnasta johtuen. Malmion päällä oleva

sivukivi täytyy poistaa, jotta malmeihin päästään käsiksi. Määrä- tai arvopohjainen rojaltili, joka kohdistuu joko malmiin tai kaikkiin liikutettuihin tonneihin luo lisärasitusta kassavirtaan vuosille, jolloin kaivos on ylösajovaiheessa. Tällaisen ”etupainotteisesti” kassavirtaan nähden kohdistuvan veron negatiivinen vaikutus investointien nykyarvolaskelmaan ja sitä kautta investointien kannattavuuteen on selkeästi suurempi verrattuna esimerkiksi renttivero-tyyppiseen ratkaisuun.

Rojalit vaikuttavat suoraan malmin määritykseen ja kasvava kustannusrasite vähentää taloudellisesti hyödynnettävissä olevien mineraalien määrää, eli tuotantosuunnitelmassa olevia malmitonnetta. Vaikutus investointien kannattavuuteen näyttää kuitenkin olevan edellä mainittua mekanismia suurempi ja arvioiden mukaan määrä- tai arvoroyaltili näyttää heikentävän merkittävästi investointien kannattavuutta. Tuotannossa olevalla kaivoksella laajennusprojektin takaisinmaksun riskit kasvavat merkittävästi, jolloin potentiaalinen toiminta-ajan pidennys jää toteutumatta. Tämän lisäksi kuitenkin myös nykyisten, tuotantosuunnitelmassa mukana olevien, toimintaa ylläpitävien investointien riskit kasvavat.

LIITE 2:Yhteenvedo arvoroyaltilin vaikutuksista Kittilän kaivoksen elinikään sekä kokonaisverokertymään

Tässä kaivoksen elinikänä käytetään nykyisiin reserveihin perustuvaa 12 vuotta. Lisäksi oletamme, että mahdollinen arvoroyaltilin perustuva kaivosvero olisi yhteisöverossa vähennyskelpoinen kulu.

- rojaltili 5 % - myynnin arvosta. Kaivoksen elinikä lyhenisi noin 2,5 vuotta ja muiden verotuottojen (yhteisö-, palkka- ja kiinteistövero) pudotus vastaisi 68% kaivosveron tuotosta. Kaivoksen eliniän lyhentymisellä olisi myös negatiivinen vaikutus urakoitsijoiden yhteisöverokertymään sekä heidän työntekijöidensä palkkaveroihin. Tämä huomioiden kaivosveron kumulatiivinen verokertymä voi jäädä negatiiviseksi.

- rojaltili 2,5% - myynnin arvosta. Kaivoksen elinikä lyhenisi noin vuodella ja muiden verotuottojen (yhteisö-, palkka- ja kiinteistövero) pudotus vastaisi 57% kaivosveron tuotosta. Kaivoksen eliniän lyhentymisellä olisi myös negatiivinen vaikutus urakoitsijoiden yhteisöverokertymään sekä heidän työntekijöidensä palkkaveroihin. Tämä huomioiden kaivosveron kumulatiivinen verokertymä voi jäädä jopa negatiiviseksi.

Tässä laskelmassa on matalin kannattavasti louhittava kultapitoisuus malmisissa 2,8 g/tonni. Jos kustannustaso nousisi 5% myynnin arvosta vuodessa, nostaisi se matalimman kannattavasti louhittavan pitoisuuden noin 3,25 g/tonni. Tämän pudottaisi malmivaroista pois noin 5 miljoona tonnia (2,5 vuoden tuotanto).

Suomela Pekka
Kaivosteollisuus ry - Pekka Suomela